

FINANSMINISTERN

BLICKAR FRAMÅT

HÖGERLEDAREN hade frågat finansministern, om han hade för avsikt att förbereda den omarbetning av skatteskalorna, som förut-sattes i statsverkspropositionen, med en offentlig utredning. På den frågan svarade herr Sköld nej. Utredningen ansågs av finansminis-tern helt vara av teknisk natur. Den skall därför verkställas inom 1950 års skattelagsakkunniga av två för ändamålet särskilt tillkal-lade skatteexperter.

Interpellationsdebatten kom givetvis att i stor utsträckning gälla, huruvida utredningen rimligen borde kunna betraktas som »tek-nisk» eller ej. Herr Hjalmarson bestred energiskt, att det här en-dast vore fråga om ett tekniskt förfarande. Finansministerns argu-mentation för den tekniska linjen sammanfattade högerledaren i tre satser. För det första har en ram för skattesänkningarna an-givits i direktiven för utredningen. För det andra ha trenne alterna-tiv för densamma preciserats. För det tredje skall tyngdpunkten i skattesänkningen läggas på de mindre inkomsttagarna. Alltså skulle endast återstå att räkna fram de skalor, som passa direktiven, detta särskilt som det angivits att någon anledning att diskutera sam-beskattningsfrågan inte föreligger. Detta är ändå, menade herr Hjal-marson med rätta, att driva finansdepartementets beskattningsrätt till dess fullkomning. Det är att rationalisera hela skattefrågan till ett enkelt avgörande för några få och att — naturligtvis inte for-mellt men reellt — reducera riksdagens befogenheter, när det gäller beskattningen, till en rätt att säga ja eller nej.

Vilken kan manne anledningen vara till att herr Sköld på detta sätt så envetet gick emot gammal svensk praxis och vägrade en ny parlamentarisk skattekommitté av samma typ som exempelvis 1949 års skatteutredning? Kan förklaringen möjligen vara den, att nämnda utredning kom fram till en rad ganska förnuftiga förslag, vilka visserligen voro enhälliga men hade det felet — vilket senare visade sig — att de inte alls passade ihop med finansministerns egna intentioner? Ville inte finansministern än en gång utsätta sig för

den fataliteten, att hans eget folk i en parlamentarisk utredningskommitté i allmänt samförstånd gick och gjorde upp med oppositionens talesmän om betydelsefulla åtgärder — vilka finansministern sedan hade all möjlig möda att förklara bort?

Fältet är som synes fritt för spekulationer.

Även om alltså herr Sköld buttert avvisade herr Hjalmarson propåer om en parlamentarisk utredning, så visade han i andra sammanhang under debatten en ljusare uppsyn, en scenförändring så uppenbar, att den överraskade herr Ohlin fann sig föranlåten att tala om herr Skölds »vänliga dag». Nåja, så sällan som det humöret kommer på, var omdömet kanske berättigat.

Orsaken till herr Ohlins uppskattning var finansministerns löfte att se till, att experterna bli färdiga med sina utredningar i så god tid, att representanter för de politiska partierna skola få titta på resultatet. Det är tydligen ett förfaringssätt liknande det, som kom till användning vid häradshövding Nitelius' bilskatteutredning härom året, som närmast lekte finansministern i hågen. Erfarenheterna av det experimentet — partiernas representanter tillkallades i efterhand för »samråd», som det hette, med utredningsmannen — äro dock knappast av uppmuntrande art. Det är inte precis något dylikt, man på högerhåll strävat efter utan litet mera, nämligen en gemensam prövning och beredning av ställningstagandet till skatteskalorna.

Några större förväntningar har man då möjligen anledning att knyta till ett annat löfte av finansministern i samma debatt. Herr Hjalmarson hade fört fram frågan, om finansministern i år skulle vilja ställa sig positiv till tanken på en förutsättningslös genomgång av de statliga utgifterna under samverkan mellan de olika meningsriktningarna i riksdagen. »Det är klart, att jag, som till min natur är rätt skeptisk», sade herr Sköld, »har frågat mig och frågar mig, om man kan komma till något resultat på den vägen.» Icke desto mindre förklarade han sig vara välvilligt inställd till tanken på en dylik besparingsberedning och han tillade, att han komme att framföra den till regeringen och »fråga om man vill sätta igång». Han menade det kunna vara värt att låta herr Hjalmarson och hans meningsfränder »få ett litet bredare tillfälle att försöka komma fram till några resultat, som lättare kunna bedömas än de mera sporadiska som tidigare ha framkommit».

Utöver den skattelättnad, som skulle följa av en justering av de nuvarande skatteskalorna, ställde finansministern ytterligare reduktioner i utsikt, »om möjligheter finns». »Bedömes så vara tro-

ligt» — observera de tätt packade reservationerna! — skulle höjningar av ortsavdragen kunna ifrågakomma, så att dessa i större mån än nu komma att motsvara vad som kan anses utgöra existensminimum. Övervägandena böra därvid, framhöll herr Sköld, inrikas både på de statliga och kommunala ortsavdragen. I samband med en eventuell höjning av dessa ortsavdrag skola också enligt finansministern förvärvsavdragen omprövas såväl med hänsyn till storleken som till möjligheten att göra dem likartade vid statlig och kommunal beskattning.

Däremot ville han inte vara med om att ånyo pröva sambeskattningsfrågan. Han förklarade, att någon egentlig omläggning av beskattningsprinciperna icke vore åsyftad genom den nu tillsatta expertutredningen, och därför kommer sambeskattningen inte med. Alltså: En förnyad avvägning av skatten mellan olika inkomstskikt är en »teknisk» uppgift. Den berör icke beskattningsprinciperna. Men en förnyad avvägning av skatten mellan gifta och ogifta däremot är en uppgift, som berör dessa principer. Detta är en differens på åtskillnad, som nog gör mer än en åtskilligt förbryllad. Verkliga förhållandet är naturligtvis att den s. k. tudelningsprincipen i praktiken godtogs av 1952 års riksdag och av finansministern själv för familjeinkomster upp till ungefär 15 000 à 16 000 kronor. Vad som därefter väl kan komma i fråga är, att den gränsen skall förskjutas uppåt.

Under interpellationsdebatten syntes såväl finansministern som herr Ohlin — låt vara i vaga ordalag — påskina, att högerpartiet nu vore på glid i skattefrågan hän emot en ståndpunkt, som närmade sig de båda herrarnas, dvs. en justering av skatteskalorna med tyngdpunkten på de lägre inkomsttagarna i stället för en omedelbar reduktion av uttagningsprocenten från 110 till 100. Hur en dylik uppfattning kunnat komma till stånd, förefaller helt obegripligt. Intet i högerförkunnelsen varken inom eller utom riksdagen ger fog för densamma. Högerns linje är alltfört densamma som tidigare, nämligen skattesänkning för alla!

Herr Hjalmarson sade också klart ifrån på den punkten. Högern har hela tiden konsekvent företrätt meningen, att man först borde sänka uttagningsprocenten med 10 enheter och därefter sträva efter ytterligare sänkningar. Partiet står öppet för en diskussion både om ortsavdrag, förvärvsavdrag, åtgärder för att lösa sambeskattningsproblemet och självfallet också för reformer av skatteskalorna för de små och medelstora inkomsttagarna. Den omedelbara praktiska arbetsuppgiften är emellertid, som högern ser saken, att göra

en sänkning av uttagningsprocenten med tio enheter möjlig från den 1 januari 1956. Med partiets utgångspunkter betyder detta inte att man binder handlingsfriheten under 1956 och därefter. Högerns arbete vid årets riksdag är ju också inriktat på en utgiftspolitik som, om den godtages av kamrarna, skulle göra det möjligt att sänka statsskatten med ungefär tio procent.

När 1949 års skatteutredning på sin tid presenterade sitt i all väsentligt enhälliga betänkande, möttes detsamma av ett ovanligt samstämmigt gillande inom de mest skilda läger. Den tjocka luntan blev hastigt något av en bestseller hos bokhandlarna, ett förhållande utan motstycke bland kungliga kommittéutlåtanden, vilka knappast brukas räknas till de mera attraktiva bokalstren. I debatten vid 1952 års riksdag betygsattes kommittéarbetet av finansminister Sköld sålunda: »Det har både i reservationerna och i diskussionen i dag sagts vackra ord om 1949 års skatteutrednings arbete. Jag är i hög grad böjd för att instämma, ty jag får ju säga, att jag som departementschef sällan har haft att behandla ett förslag, som man har kunnat godta så fullt ut som vad fallet varit denna gång.»

Det är en ganska avgörande del av detta så högt värderade arbetsresultat, som nu tre år senare utan vidare avföres från skådebanan. »Förliten Eder icke uppå finansministrar!», sade melankoliskt en kammarledamot efter interpellationsdebatten den 25 februari 1955. Säkert hade han rätt i sin travestering av ett ryktbart historiskt uttryck.